

DIAGNOSI COMISSIÓ EDUCATIVA

1. JUSTIFICACIÓ

El territori on hem realitzat la diagnosi se situa a l'oest de Badalona i forma part del districte 2, que comprèn els barris de Lloreda, S. Crist, Sistrells, Nova Lloreda, Puigfred i la part occidental de Montigalà.

El focus d'estudi l'hem col·locat en les escoles ubicades als barris de la Pau, Montigalà, Puigfred i una franja de Lloreda (districte 8), que són els centres educatius que formen part de la Comissió Educativa.

Imatge de la zona de la Comissió Educativa de la Pau.

La Comissió Educativa és un òrgan de participació del territori gestionat conjuntament per el Pla de Desenvolupament Comunitari i pel Pla Educatiu d'Entorn on hi participen diferents agents educatius, socials i de salut que intervenen en el territori.

Feia temps que es manifestava un cert neguit generalitzat davant de situacions de precarietat econòmica i social en què viuen alguns nens i nenes del barri. Sumat a això, i en aquest context de crisi econòmica, alguns dels projectes o ajuts dels quals

es beneficiaven aquells que més ho necessitaven, es van veure afectats per una reducció important de pressupostos destinats a aspectes socials i educatius.

Aquest territori es caracteritza per la seva proximitat amb el centre de Santa Coloma de Gramenet. De fet, moltes escoles tenen alumnes que fan més vida social, cultural i d'oci al municipi de Santa Coloma que al de Badalona. Aquest fet genera poc sentiment de pertinença i d'identitat amb el municipi al qual pertanyen, vivint les festes, les tradicions i la dinàmica de la ciutat amb una certa distància.

En aquestes zones també existeix una reivindicació reiterada que reclama més recursos educatius i de lleure, sobretot fora de l'horari lectiu. Des de la Comissió Educativa es considera que no es visualitza aquest territori com a prioritari a l'hora de rebre recursos econòmics, socials, etc.

Majoritàriament les zones que més s'han vist beneficiades a l'hora de l'arribada de recursos educatius i lleure finançats per estaments privats, han estat les zones sud de la ciutat, principalment Badalona Sud i els barris de Llefia-la Salut. Sembla evident que, quan es parla dels territoris més desfavorits de la ciutat, amb més concentració de persones nouvingudes i amb més densitat de població per metre quadrat, tothom assenyala els barris esmentats anteriorment, oblidant posar sobre el mapa uns barris que compleixen aquest perfil i que en aquests últims anys no han rebut aquest desembarcament de recursos que haguessin ajudat a pal·liar els efectes d'un escenari complex.

En aquesta línia, la Comissió Educativa s'ha organitzat per posar sobre el paper les necessitats que presenta el barri, des d'un punt de vista educatiu. Cal destacar que les dades són aportades per tota la comunitat educativa que forma part d'aquesta comissió i corresponen al curs 2014-2015.

2. Context LA PAU- MONTIGALÀ- PUIGFRED – LLOREDA

Les dades que s'han recollit en aquest document fan referència al curs escolar de l'any 2015. Aquest document no pretén ser un estudi estadístic sinó una aproximació a la realitat que ens trobem en el nostre territori d'intervenció.

Pel que fa a la població, cal assenyalar que a Badalona hi viu un total de 217.000 habitants. Concretament el territori de la Pau- Montigalà, Puigfred i Lloreda (districte 8) comprèn una població de **18.958 habitants** que representa el **9%** del total de la ciutat.

**La zona compta
amb 18.958
habitants, el
9% del total de
la ciutat de
Badalona**

A nivell escolar, hi ha uns **3.270 alumnes** escolaritzats a les 6 escoles públiques, als 2 Instituts públics del territori i l'escola concertada.

- Escoles públiques de Primària: Pau Picasso, Miguel Hernández, Joan Miró, Montigalà, Joan Coret i Folch i Torres, tenen matriculats aproximadament 1.614 alumnes.
- Instituts públics de Secundària: Pau Casals i Ventura i Gassol tenen matriculats aproximadament 970 alumnes.
- Escola de Primària i Secundària Concertada: Escola Jesús i Maria, tenen matriculats 670 alumnes (453 de Primària i 216 de Secundària).

Alumnes i famílies de les escoles dissenyen el dimoni de la Festa Major 2016.

3. Indicadors

3.1. Alumnes amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques i culturals desfavorides.

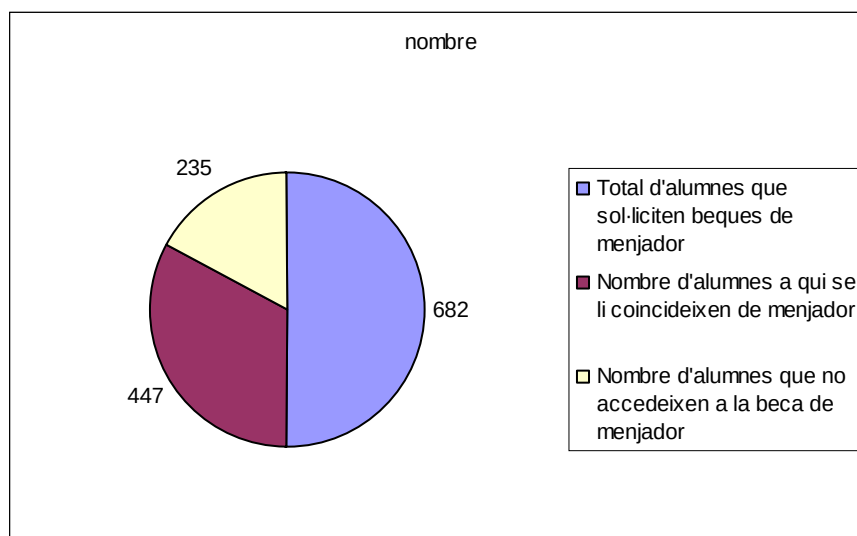
El total d'alumnes amb necessitats educatives específiques derivades de situacions socioeconòmiques i culturals desfavorides és de **238**, que representa gairebé el **10%** de tot l'alumnat de la zona.

Aquesta informació s'extreu dels informes tècnics socials (ITS) que emeten les treballadores socials de l'EAP, les quals valoren els alumnes amb dificultats d'aprenentatge i que tenen una situació social, cultural i econòmica desfavorida.

Cal destacar la dificultat en que es troben sovint els diferents professionals, tant dels centres educatius com de l'EAP, degut al gran volum de casos amb greus problemàtiques socials que dificulten un bon procés d'escolarització.

3.2. Peticions d'ajuts de menjador.

Per tal d'identificar d'una manera objectiva el nombre d' alumnes que pateixen alguna dificultat en la manutenció, es van recollir les dades de les peticions d'ajuts de menjador que es concedeixen des del Consell Comarcal.

Actualment, la majoria d'alumnes que sol·liciten beques de menjador són beneficiaris d'aquestes. Les dades mostren que el percentatge de nens/es que reben l'ajut és un 22%. De 2.067 alumnes de Primària, **447** són receptors de beques, per tant, les seves famílies disposen d'una renda molt baixa i per sota del llindar de la pobresa (10.967euros bruts/anuals). De les famílies beneficiàries, algunes d'elles obtenen només el 50% del total de la beca.

Es fa evident que el menjador escolar juga un paper important en l'alimentació dels menors que gaudeixen de beca, i que és l'únic àpat garantit al dia, ja que no sabem en quines condicions es realitzen la resta d'àpats.

Un total de **235 alumnes** es queden sense beca. Precisament, el col·lectiu més desfavorit és el que de vegades no es beneficia d'aquests ajuts per diferents motius:

**Un total de
447 alumnes
reben beca
de menjador,
un 22% del
total.**

- És una qüestió que les famílies mantenen dins de la seva privacitat i tenen vergonya al reconèixer que estan vivint una situació difícil.
- Dificultats d'accés al circuit formal per gestionar beques i ajuts. Algunes famílies, sobretot les estrangeres, no coneixen el circuit administratiu i burocràtic per accedir a aquests ajuts.
- Aspectes burocràtics. Per tal de tramitar les beques de menjador s'ha de presentar la declaració de la renda de l'any anterior a quan es sol·licita, per tant es dona la situació que la família estava treballant en aquell moment i no correspon a la situació actual. Tanmateix, algunes famílies no tenen regulats els papers d'hisenda i per tant no poden presentar la documentació per la beca o simplement no declaren a hisenda perquè tenen uns ingressos menors als mínims obligatoris.

No obstant això, la situació de les beques ha millorat respecte el curs anterior, tot i que existeix una postura crítica comuna entre totes les escoles envers la gestió del Consell Comarcal. Aquesta Administració és la responsable de posar els requisits per la sol·licitud de les beques i existeix una manca de proximitat en el seguiment de les famílies, fet que assumeixen els Serveis Socials del municipi. Es demanaria una postura més integral dels casos on Serveis Socials tingui més protagonisme.

Les escoles del territori consideren que el fet de ser una zona limítrofa amb Santa Coloma, en la majoria de les ocasions comporta més obstacles que beneficis, ja que les famílies perceben com els alumnes d'escoles properes ubicades a Santa Coloma reben més ajuts que els seus fills i filles.

També hi ha alguna escola que té alguna beca procedent de Càritas, però en casos molt puntuals.

Quant a Secundària, es detecta que en alguns casos no hi ha una alimentació adequada però hi ha dificultats per intervenir. En alguna situació concreta els alumnes havien anat a alguna escola de Primària a dinar, però el mateix adolescent se sent avergonyit i deixa d'utilitzar el recurs. Realment es podria valorar que el funcionament dels instituts amb horari intensiu, fa que aquests no visquin com un problema prioritari el tema del menjador, a excepció de casos molt extrems.

3.3. Alumnes en seguiment de Serveis Socials

Recursos i serveis al territori:

371 menors de 3-16 anys estan en seguiment de Serveis Socials en aquest territori.

Cal destacar que totes les famílies que ho demanden poden tenir seguiment amb els equips de serveis socials, atès la universalitat de l'atenció.

En funció dels indicadors i la situació que presenten les famílies ateses es pot disposar d'una bateria de recursos materials i tècnics adequats a cada situació.

Però, en el context de crisi econòmica i el desnivellament entre les necessitats i el recursos, aquesta adequació s'ha vist malmesa.

Amb el resultat d'un augment de la població a atendre, una disminució dels recursos materials per aplicar i una sobresaturació en els equips de serveis socials.

Els grups de treball multidisciplinari o Comissions Socials

Espai interdisciplinari que sorgeix de la Comissió d'Atenció a la Diversitat, on es recullen les demandes detectades a l'escola o en altres serveis, sobre problemàtiques socials que s'hi manifesten, i on es fa una anàlisi i reflexió per tal de consensuar el diagnòstic, delimitar la intervenció i establir un procés de seguiment.

Caldria superar el simple traspàs d'informacions, de demandes o derivacions i acostar-nos a un model de coresponsabilitat entre els diferents professionals implicats. Els objectius que es plantegen des d'aquests espais són:

- a. Donar suport a la tasca socioeducativa.
- b. Millorar el coneixement, i la coordinació entre els serveis, establir un pla de treball conjunt i coordinat, (i poder) detectar situacions de risc, i treballar en la prevenció i actuació precoç.
- c. Recollir i compartir informacions respecte situacions socials i familiars que afecten el desenvolupament integral i escolar de l'alumne/a, analitzant conjuntament aquestes situacions
- d. Acordar i planificar la intervenció dels professionals de la comissió per afavorir la millor escolarització dels menors en situacions socials i/o familiars desfavorides i/o de risc social
- e. Fer un seguiment de les actuacions portades a terme
- f. Planificar accions preventives individualment, en grup i/o comunitat
- g. Generar propostes de millora, adreçades a les instàncies pertinents (plans educatius d'entorn, EAIA, comissions d'absentisme ...) i altres agents socioeducatius del territori.

Quant als participants, la Comissió Social ha de ser una reunió operativa i àgil, ja que s'estableixen objectius i plans de treball de cada situació plantejada. Per tant cal prioritzar la participació dels professionals implicats en el cas, que poden ser:

- h. Personal de l'equip directiu del centre educatiu
- i. Altres professionals que es consideri convenient (mestres d'educació especial, integradors socials, mestres d'aula d'acollida ...)

- j. Professionals dels serveis educatius de zona: psicopedagog/a i/o treballador/a social dels serveis educatius (EAP, ELIC, ...)
- k. Professionals dels serveis socials bàsics municipals
- l. Institucions municipals, comarcals, ... i altres professionals que tinguin rellevància en els temes i/o casos tractats

La composició dels grups de treball multidisciplinari (GTM) facilita i augmenta la visió integral de les situacions tractades. Així mateix, afavoreix un millor tractament i atenció tant a nivell individual com col·lectiu.

D'aquesta manera, el tractament de les situacions des d'un vessant transversal, facilita la cura dels professionals i la millora en la relació dels serveis que integren la xarxa.

3.4. Pediatria Social

L'abordatge dels casos en situació de **risc sociosanitari** és una necessitat en el territori en el que treballem. S'entén com a risc sociosanitari la presència de determinats factors de risc que pot condicionar de forma negativa en situacions de vulnerabilitat des de el punt de vista social i sanitari, provocant desigualtats en salut/ social.

El que volem és poder identificar de forma precoç i preventiva aquests factors per tal de poder protegir a la població infantil, què és l'objecte de la nostra intervenció en pediatria social, emparat per l' actual normativa (Llei atenció infància i adolescència).

Ens trobem amb situacions diverses, on és necessari l'abordatge multidisciplinari, motiu pel qual es va crear al 2008 l'espai de pediatria social a l'ABS de Nova Llorede. En aquest espai hi participen els pediatres i infermeres pediàtriques, el treballador social de l'ambulatori, la tècnica de salut municipal i un/a referent de serveis socials municipals.

L'objectiu d'aquest programa és:

- 1- Millorar el coneixement, i la coordinació entre els serveis i establir un pla de treball conjunt i coordinat, i poder detectar situacions de risc, i treballar en la prevenció i actuació precoç.

Es van establir unes reunions mensuals d'una hora de durada. Tota la informació dels casos es recull en una base de dades, i un full de càlcul per reunió, unes dades que es troben allotjades en els servidors municipals.

Les variables d'identificació de casos són les problemàtiques socials reconegudes per la Generalitat de Catalunya i utilitzades dins del sistema informàtic XISSAP de la Diputació de Barcelona.

Aquest curs escolar, i com a demanda de la comissió educativa de la Pau, on participa serveis socials i el servei de salut municipal, s'incorpora a la memòria anual un ítem que és, el número de casos treballats en aquest espai per escola del territori.

L'any passat, van ser 75 les famílies en seguiment: l'ABS de Nova Lloreda en va atendre 36 i l'ABS Apenins Montigalà, 39. (Memòria any 2015).

- Aquest programa, valorat molt positivament dins del proveïdor de salut de Badalona Serveis Assistencials (BSA), s'ha anat implantant a la resta d'ABS de la ciutat, amb les adaptacions necessàries en cada territori.

3.5. Recursos socioeducatius

La zona compta amb molt pocs recursos educatius i de lleure fora de l'horari lectiu. La realitat molt extrema d'altres barris de Badalona, com Sant Roc o Llefià-la Salut, ha provocat que al llarg d'aquests últims anys, fundacions i entitats privades destinessin recursos socioeducatius, com reforç escolar o espais de centre obert per pal·liar les situacions de vulnerabilitat que presenten.

No ha estat el cas d'aquest territori. Són molts els alumnes de les escoles d'aquesta zona que necessitarien activitats complementàries educatives i no poden accedir-hi simplement per la inexistència d'espais de lleure al barri.

Tal i com indica el quadre, només **247 alumnes** són beneficiaris d'activitats educatives i de lleure, de caràcter compensatori, algunes d'elles gratuïtes o subvencionades per l'Administració i/o entitats privades.

A continuació presentem el nombre d'alumnes que participen en les activitats organitzades pels diferents serveis/entitats del territori, diferenciats per escoles.

Escoles Entitats	AMICS	Activa't	Buenoyqué	Tardes d'Esport	Càritas (Reforç)	Salut Alta
Joan Coret				1		
Miguel Hernández	16	18	5	2		2
Folch i Torres	10		19	2		1
Montigalà			4	5		
Pau Picasso	8	18	2		2	1
Joan Miró	12	18	1		4	1
Jesus i M ^a	11		44			
Pau Casals	12	6		3		3
Ventura i Gassol	14			2		
TOTAL	83	60	75	15	6	8
	247 alumnes es beneficien d'activitats de lleure complementàries.					

Per a les escoles és molt important conèixer les dades de les activitats on participen els alumnes en horari extra escolar, però de vegades és difícil accedir a aquesta informació, sobretot quan es tracta d'activitats oferides per empreses privades, clubs de futbol federats, etc. Les dades més fàcils de conèixer són les dels alumnes que es beneficien d'activitats del barri i recursos compensatoris.

S'assenyala també una manca d'espais oberts on poder jugar. Molts adolescents i joves salten les barreres de les escoles per accedir als patis i fer activitats esportives, amb tots els riscos que això implica tant a nivell de possibles danys, com a nivell de generar brutícia, etc. En aquesta línia, el conjunt de direccions de les escoles d'aquest territori coincideixen en recuperar el projecte de Patis Oberts, almenys durant els caps de setmana o època de vacances escolars.

3.6. Alumnes amb necessitat de suport psicològic

És important destacar que els alumnes de les escoles d'aquests territoris no reben beques de seguiment de suport psicològic procedents de Fundacions i entitats finançades per estaments privats (PROBITAS, PROINFÀNCIA...), a diferència d'altres centres educatius de la ciutat identificats per aquestes entitats com a prioritaris.

Per una altra banda, el sistema públic que aborda l'àmbit psicològic amb els infants, el CSMIJ, es troba amb una llarga llista d'espera i per tant amb dificultats per mantenir una periodicitat de visites en cadascun dels casos.

4. Altres variables

4.5. Barreres comunicatives

El 30% dels alumnes del barri tenen una llengua d'origen diferent del català i castellà.

Les escoles d'aquest territori concentren un gran nombre d'alumnes i de famílies amb dificultats per entendre el català i el castellà. Aquest fet implica, en ocasions, una dificultat per establir vincles amb les famílies, procedents d'altres contextos i cultures, i sovint problemes de comunicació entre mestres, alumnes i famílies. A aquesta realitat se li ha de sumar que recursos necessaris com els equips de mediadors i traductors, en l'actualitat són totalment inexistents.

Un dels aspectes a destacar en aquest moment, és el nombre d'alumnes d'educació Infantil que entren a l'escolaritat sense coneixement de cap de les dues llengües, tot i ser nascuts ja a Catalunya. Les seves relacions socials (família, veïns, televisió, etc) són en la seva llengua d'origen, diferent de la que es relacionen i estudien a l'escola. Aquest fet fa que estigui en la mateixa situació que un nen nouvingut quan entra a P3, encara que a efectes legals no se li consideri i que pateixi aquests desavantatges al llarg del tot el seu procés educatiu.

**Molts nens
del barri
entren a
l'escola
sense saber
català ni
castellà**

4.6. Pagaments de llibres, materials, sortides, colònies...

Donada la situació econòmica de les famílies, els pagaments de les diferents quotes o la compra de llibres ha arribat a un límit insostenible per a les escoles. Actualment, existeixen pocs ajuts per llibres per a les famílies, a excepció de l'alumnat amb necessitats educatives especials, derivades dels informes tècnics de l'EAP.

Pel que fa a la dotació extra, aquestes escoles acostumen a rebre del Departament d'Ensenyament uns diners depenent del nombre d'alumnes per compensar els dèficits, però que no cobreix tot el cost de materials i llibres.

Les conseqüències de tot el que anem plantejant són:

- Augment dels nens que no fan pagaments de material i que afecta a l'empobriment de l'escola a nivell de recursos.
- La reposició de llibres de text cada cop costa més i per tant estan en més mal estat.
- Augment dels infants que directament no poden gaudir de les sortides escolars (excursions). Cada cop es redueix més l'accés a altres recursos culturals.
- S'incrementa el nombre d'alumnes que no poden pagar sortides i colònies.
- Existeix poca oferta de casals d'estiu i són poc accessibles perquè el preu final és impossible d'assumir per a moltes famílies que, en ocasions, són les que més ho necessiten. Durant aquests últims anys s'ha produït una pèrdua d'ajuts i subvencions a moltes d'aquestes entitats que organitzen activitats d'estiu. Existeixen beques puntuals de casals d'estiu per part de la Generalitat.

5. Conclusions i propostes de futur

Analitzant les dades, la Comissió Educativa ha constatat que en el territori es presenten molts casos relacionats amb problemes econòmics i socioculturals, focalitzats principalment en algunes zones. És un territori on alguns dels seus habitants tenen un baix nivell formatiu, tenen feines precàries i submergides i per tant viuen amb ingressos inestables o en situacions perllongades d'atur.

Per una altra banda, aquests barris han esdevingut un territori d'acollida per a moltes famílies de diferents procedències, fet que ha provocat al llarg d'aquesta última dècada algunes tensions i problemàtiques associades a la convivència entre cultures.

Des de la comunitat educativa plantejem donar el màxim d'oportunitats a l'alumnat amb la **finalitat d'incrementar l'èxit educatiu**. En uns barris on l'únic referent culturalment ric pot ser el centre escolar, cal fomentar totes les possibilitats educatives de lleure en les hores no lectives, i fer-ho en estreta col·laboració amb el professorat i des d'una perspectiva de centre.

En gran part les bosses de marginació s'alimenten dels infants i joves despenjats escolarment. I aquesta pot ser la primera segregació i la socialment més greu, siguin o no nouvinguts. Per això el primer objectiu de cohesió social va molt unit al segon d'aconseguir l'èxit escolar de tot l'alumnat. D'aquí la prioritat per les actuacions complementàries per motivar i per prevenir l'absentisme, per reforçar l'aprenentatge de competències bàsiques (llenguatge sobretot), però també per fomentar competències socials i aprendre a conviure. I tot, a poder ser, amb entitats i monitors propers, joves del barri o ex alumnes dels mateixos centres que puguin representar models positius, que facin conèixer i estimar el barri.

Malgrat tots aquests aspectes que hem apuntat, els infants d'aquest territori reben poca atenció complementària fora de l'horari lectiu.

El primer que es demana des de la Comissió Educativa *es que hi hagi un reconeixement i una visualització d'aquest territori, a partir del qual sorgirà la voluntat de totes les institucions, fundacions privades, agents socials i educatius per transformar aquesta realitat.*

Pensem que es podrien recuperar alguns projectes o recursos que existien abans al territori però que s'han anat perdent al llarg d'aquests últims anys com a conseqüència de la crisi econòmica. A continuació fem una llista d'aquells aspectes que com a comissió considerem que es podrien recuperar:

- **Patis Oberts:** Aquest projecte existia anys enrere quan el Pla Educatiu d'Entorn disposava de recursos per fer-ho sostenible. Es tractava d'un projecte amb un impacte positiu al barri. El punt fort del projecte és que es formaven persones en l'àmbit del lleure per després realitzar les pràctiques en la dinamització dels patis. La Comissió valora com a molt positiu aquests espais oberts en un barri amb gran manca dels mateixos.
- **Dinamitzador de la Plaça Illa dels Músics:** la famosa "Pista" del barri de la Pau va viure un moment molt òptim en una etapa en què hi havia una persona contractada per dinamitzar-la. Aquest espai "controlat" actuava preventivament amb molts infants i joves del barri, organitzant partits i activitats esportives amb un objectiu de convivència entre els participants. Actualment el projecte "Tardes d'Esport" és l'únic que es desenvolupa dins d'aquest espai i la resta de dies se cedeix a grups i a entitats, deixant-lo lliure els caps de setmana. Des de la Comissió Educativa plantejem pensar propostes per mantenir dinamitzada aquesta pista i oberta a altres propostes educatives i culturals del barri.
- **La pèrdua dels traductors** ha generat en aquests barris, amb un alt índex de famílies de diferents orígens, moltes situacions on la comunicació bàsica amb les famílies és molt complicada, fet que s'incrementa quan els/les mestres es troben amb problemes familiars molt greus.
- **Suport a entitats educatives i de lleure tradicionals.** Al marge de la demanda de més serveis i la intervenció de fundacions privades, cal donar suport a les entitats de lleure que fa anys que treballen i ofereixen serveis al territori. Parlem de l'esplai Buenoyqué, una entitat que fa més de 25 anys que oferta una alternativa de lleure a infants i adolescents del barri i que progressivament ha patit retallades pressupostàries que impedeixen oferir més projectes educatius.
- **Espai pares 0-3.** Existeix un recurs materno infantil situat al Centre Cívic la Colina, el qual té poca incidència al territori. Serveis Socials no pot derivar a cap família perquè tenen un funcionament propi, al marge dels circuits establerts entre la xarxa social i educativa. Proposem optimitzar aquest recurs i vincular-lo amb la xarxa existent.

**Molts joves
salten les
barreres de les
escoles per
accedir als
patis i fer
activitats
esportives.**

És evident que estem davant d'un territori amb grans mancances de lleure educatiu i d'activitats educatives complementàries (Centres Oberts, espais de joc educatiu, etc). Cal destacar que en el transcurs del temps que hem dedicat a finalitzar el document, han aparegut dues iniciatives de la mà de fundacions socials que han decidit aportar els seus recursos a aquest territori. Fem referència a la Fundació Germina, que té el projecte d'instal·lar un centre obert adreçat a infants, adolescents i joves, i el Projecte Paidós, adreçat a treballar integralment amb famílies i els seus infants dins del seu entorn comunitari.

Tot i l'impacte positiu que té l'arribada d'aquests recursos al barri, com a Comissió Educativaensem que no és suficient. Alguns infants i les seves famílies seran atesos, però en quedaran fora d'altres que també pateixen moltes necessitats.